

סוגיה 2

בדיקה וביטול

דאורייתא או דרבנן

עיי: משנה ב,א עם פירש"י

תוס' ד"ה אור

ר"ן על המשנה

גמ' ורש"י לקמן ד,א-ד,ב (בעו מיניה וכו' [שבע שורות מלמטה] – רבנן בדרבנן)

במיוחד בדברי רש"י ד,א ד"ה חובת הדר

תוס' ד,ב ד"ה מדאורייתא

מחלוקת רש"י ותוס' במשנה לקמן י,ב

רמב"ם חמץ ומצה ב, א-ג

א. מצות עשה מן התורה להשבית החמץ קודם זמן איסור אכילתו שנאמר (שמות י"ב) ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם ומפי השמועה למדו שראשון זה הוא יום ארבעה עשר וראיה לדבר זה מה שכתוב בתורה (שמות ל"ד) לא תשחט על חמץ דם זבחי כלומר לא תשחט הפסח ועדיין החמץ קיים ושחיתת הפסח הוא יום ארבעה עשר אחר חצות:

ב. ומה היא השבתה זו האמורה בתורה היא שיבטל החמץ בלבו ויחשוב אותו כעפר וישים בלבו שאין ברשותו חמץ כלל ושכל חמץ שברשותו הרי הוא כעפר וכדבר שאין בו צורך כלל:

ג. ומדברי סופרים לחפש אחר החמץ במחבואות ובחורים ולבדוק ולהוציאו מכל גבולו וכן מדברי סופרים שבודקין ומשביתין החמץ בלילה מתחלת ליל ארבעה עשר לאור הנר מפני שבליילה כל העם מצויין בבתיהן ואור הנר יפה לבדיקה ואין קובעין מדרש בסוף יום שלשה עשר וכן החכם לא יתחיל לקרות בעת זו שמה ימשך וימנע מבדיקת חמץ בתחלת זמנה:

ריטב"א ב,א ד"ה מתני'

מתני' אור ל"ד בודקין את החמץ לאור הנר פי' רש"י ז"ל כדי שלא יעבור בבל יראה ובל ימצא. והקשו עליו דהא בדיקת חמץ דרבנן היא כדאיתא לקמן בפירקין ולעולם לא נפיק מבל יראה ובל ימצא לענין החמץ שלא מצא עד דליעביד בטול דאורייתא כדאמר רחמנא ואפי' את"ל דבדיקת חמץ דאורייתא ובהכי סגי ליה מ"מ הא קי"ל שהבודק צריך שיבטל וא"כ אפילו לא בדק כלל הא לא עבר בבל יראה ובל ימצא כיון שביטל אח"כ. וא"כ אין הבדיקה לזה ואם היא לזה הויה בדיקה בכדי לפיכך פי' בתוספות דבדיקה דמתני' הויה מדרבנן ואעפ"י שיש לו לבטל מן התורה ובהכי הוה סגי הצריכוהו בדיקה שלא יכשל באכילתו. ולא למימרא דבדיקה לא הוה מדאורייתא כלל דהא ודאי ליתא דכי כתב רחמנא תשביתו שאור אינו לשון בטול ממש כפשוטו או כתרוממו אלא לשון ביעור שביעורו מרשותו וכדאמר בגמ' ר' עקיבא אומר וכו' אלא ודאי לכ"ע בדיקה מדאורייתא ומאי דאמרין בגמ' בביטול בעלמא סגי הכי אמרין דכל היכא דעביד ביטול תו לא רמיא עליה מצות בדיקה והכי דייק לישנא דקאמרין בבטול בעלמא סגי. ואעפ"י שכתב רש"י ז"ל בביטול סגי מדכתיב תשביתו ולא כתיב תבערו אלמא תשביתו בלב היא אין בזה גילוי דעת שיסבור רבינו ז"ל דבדיקת חמץ דרבנן אלא כן אמר ז"ל דלהכי כתב רחמנא לשון תשביתו שיהא נכלל אף לשון ביטול ואשמעינן קרא דאי אנוס ולא מצי בדיק בביטול דעביד קודם זמן איסורו סגי ליה, ואך חלק אביעור לחוד קאי. נמצאת למד שמצוותו בביעור אלא דאי בטלו מעיקרא תו לא רמיא עליה הא מצוה ומיהו רבנן חייבוהו לבטל על כל פנים כי הבטול מוציא מכל חשש כן יש ליישב פי' התוס'. לפי מה שנראה מפירושים. ובזה יש ליישב פרש"י ז"ל דהא פרישנא דבדיקה דאורייתא וזו היא מצותו. וכללו של דבר כיון דמדאורייתא בכל חד מנייהו סגי ואית ליה למעבדינהו תרווייהו ההוא דאתי מעיקרא הוה דאורייתא ואיך מדרבנן ע"כ הרי"ט ז"ל. והרא"ש ז"ל העלה בשם התוס' דבדיקה מדרבנן שמה ימצאנו ביר"ט ויאכלנו ע"כ.

מאירי על המשנה ד"ה והוא שאמר

והוא שאמר שבזמן הזה בודקין את החמץ כלומר שמחפשיין אותו בכל מקומות שבבית שיש להעלות על לב שיהא מצוי שם חמץ ופירשו גדולי הרבנים כדי שלא יעבור עליו בבל יראה ובל ימצא וחכמי התוספות צווחים עליהם והלא אמרו מדאורייתא בבטול בעלמא סגי ליה ר"ל אף בחמץ הידוע שמאחר שביטלו אינו שלו וא"כ האיך עובר בבל יראה ובל ימצא שלא יבטל הרי אין הבדיקה פוטרתו מלבטל שהרי אמרו הבודק צריך שיבטל ומתוך כך פירשו הם בודקין את החמץ שמה אע"פ שיבטל ימצא וישכח ויאכל ממנו ויבא לידי שגגת כרת שאין הביטול מועיל להפקיע את הכרת מן האוכלו במזיד שלא נאמר ענין ביטול אלא להפקעת בל יראה ובל ימצא ומצד שאינו שלו אבל לענין אכילה הרי שלו ושאינו שלו שניהם שוים לחיוב אכילה ואע"פ שפירושם נכון אין צורך לדחות פירוש ראשון שאע"פ שדיו בבטול אין זה אלא עצה בעלמא לבטלו ולהפקירו עד שלא יהא קרוי חמץ שלו אבל עיקר הענין הוא הבדיקה וההוצאה מן הבית לבערו מן העולם שהרי מצד שאדם רגיל בו החמירה תורה באיסור חמץ יותר משאר איסורין לבערו ואע"פ שהנזיר רגיל ביין ולא הצריכוהו בכך נזיר שאני שמצות יחיד היא ולבו עליה ועוד שאם הוא אסור האחרים מותרים והיאך מבערין אותו אבל חמץ שאסור לכל ושאיין הזהירות מצוי בדבר שמצוי לרבים להיות לב הכל עליה החמירו בה והוא שאמרו חמץ לא בדילי אינשי מיניה ולמדת שעקר הענין הוא הבדיקה וההוצאה מן הבית ואף לשון השבתה האמורה בתורה אע"פ שתרגומה בבטול עקר הנחתה להוצאה מן הבית ולביעור מן העולם כמו שכתבנו ומטעם שהזכרנו ואף השבתה אע"פ שאנו מפרשים אותה לשון בטול מדלא כתב בהדיא תבערו מ"מ אף היא רומזת שעקר הענין הוא הביעור מן הבית או מן העולם שהרי אף היא לשון כליון הוא לפעמים כמו שאמר אשבייתה מאנוש זכרם אלא שמ"מ אם בטלו אינו שלו והוא שאמרו חכמים לר' יהודה כשאמר אין ביעור חמץ אלא שריפה השיבוהו לא מצא עצים יאה יושב ובטל והתורה אמרה תשביתו בכל דבר שאתה יכול להשביתו וא"כ עקר הכונה הוא לבדוק אחריו ולבערו אלא שדרך עצה הצריכוהו בטול אחר בדיקה כדי שלא להכשל בבל יראה ונמצאת הבדיקה שקודם הבטול דין גמור וכונה ראשונה של תורה ואף חכמים שתקנו הביטול לא פטרוהו מבדיקה שמה יבא לאכול הא קודם שביטל עקר כונת התורה בבדיקה וביעור היא והיא צריכה אף שלא לעבור בבל יראה ובל ימצא שמשבדק יפה אף לכשמצאו אינו עובר בבל יראה אא"כ משהא אותו משמצאו ולא עוד אלא ש"א שלא נאמר בביטול בעלמא סגי ליה אלא בחמץ שאינו ידוע אבל בחמץ הידוע צריך לבערו מן התורה ומזו שכתבנו ר"ל לא מצא עצים יאה יושב ובטל וכו' ואם לא כן היה לו לומר יבטלנו וכן ממה שאמרו אף ביום הראשון מערב יום טוב או אינו אלא ביום

טוב עצמו הרי למדנו בהבערה שהיא אב מלאכה ואי סגי ליה בבטול יבטלנו ואינו כלום שהרי בשעת איסורו אינו יכול לבטול אלא שכל אלו בעקר דין תורה וכוונתה נאמרו שהיא בביעור ועל הדרך שכתבנו ומ"מ אף חמץ הידוע דיו בבטול כמו שמבואר להדיא מענין שמא ימצא גלוסקא יפיפיה ומענין תלמיד היושב לפני רבו וכן מן ההולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ונזכר שיש לו חמץ בתוך ביתו הא עקר כונת התורה בבדיקה וביעור היא והיא צריכה שלא לעבור עליו בכל יראה ובל ימצא וכ"ש שמא יבא לאכול:

רמב"ם חמץ ומצה ג,ה-ו

ה. מי ששכח או הזיד ולא בדק בליל ארבעה עשר בודק ארבעה עשר בשחרית לא בדק בשחרית בודק בשעת הביעור לא בדק בשעת הביעור בודק בתוך החג עבר הרגל ולא בדק בודק אחר הרגל כדי שיבער מה שימצא מחמץ שעבר עליו הפסח מפני שהוא אסור בהננייה:

ו. כשבדק החמץ בליל ארבעה עשר או ביום ארבעה עשר או בתוך הרגל מברך קודם שיתחיל לבדוק ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על ביעור חמץ ובודק ומחפש בכל המקומות שמכניסין להם חמץ כמו שבארנו ואם בדק לאחר הרגל אינו מברך:

מגיד משנה וכסף משנה שם

רמב"ם חמץ ומצה א,ג

אינו לוקה משום לא יראה ולא ימצא אלא א"כ קנה חמץ בפסח או חימצו כדי שיעשה בו מעשה אבל אם היה לו חמץ קודם הפסח ובא הפסח ולא ביערו אלא הניחו ברשותו אף על פי שעבר על שני לאוין אינו לוקה מן התורה מפני שלא עשה בו מעשה ומכין אותו מכת מרדות:

שו"ע הרב תלה ס"ד

עבר כל הרגל ולא בדק – חייב לבדק לאחר הרגל^א לאור הנה^ב כדי לבער^ג (מן העולם לגמרי, על דרך שיתבאר בסימן תמ"ה^ד) כל חמץ שימצא בבדיקתו, שהוא אסור בהנאה^ה משום שעבר עליו הפסח, כמו שיתבאר בסימן תמ"ח^ו, ואם לא יבדק ויחפש אחריו כדי לבערו – יש לחשש שמא ימצאנו מאליו וישכח ויאכלנו^ז.
ועל בדיקה שלאחר הרגל לא יברך כלום^ח, כי איך יברך "וצונו על בעור חמץ", והרי הוא אוכל חמץ^ט ומה שהוא מצוה ומחייב לבעור חמץ זה שעבר עליו הפסח, אינו אלא משום חשש תקלה^י שלא יבא לאכול, אבל הבעור הזה מצד עצמו אין בו מצוה כלל, שהרי אף אם משהה אותו בביתו ואינו מבערו – אינו עובר על שהיה זה מצד עצמה ב"בל יראה" וב"בל ימצא" אפלו מדברי סופרים, אלא שנקרא עובר על דברי חכמים שאסרו לשהותו שלא יבא לידי מכשול אכילה. אבל אם לא היינו חוששים שיבא לידי מכשול – אין בשהיה זה מצד עצמה אסור כלל, ולכך אין לברך על בעור זה^{יא} (כמו שהממית עופות שנדרסו, שאסור להשהותן משום חשש תקלה, כמו שנתבאר ביורה דעה סימן נ"ז^{יב} ואין מברך על בעורן מביתו). מה שאין כן כשהוא בודק ומבער בתוך הפסח, שאז יש בבעור מצוה מצד עצמו, שנאמר^{יג} "תשביתו שאר מבתיכם".^{יד} ואם אינו מבערו – עובר עליו ב"בל יראה" ו"בל ימצא"^{יז} ואף אם כבר בטל כל חמצו קדם הפסח שאינו מצוה לבערו מן התורה, מכל מקום כיון שגזרו חכמים שאין בטול מועיל כלום מטעמים ידועים^{יח} – הרי חמץ זה כאלו לא נתבטל, ועובר עליו ב"בל יראה" ו"בל ימצא" מדברי סופרים, וגם יש בו מצות "תשביתו" מדברי סופרים^{יט}, ולכך מברך "וצונו על בעור חמץ".

בדיקת חמץ – דאורייתא או דרבנן?

1. רש"י על המשנה כתב שבדקים לאור הנר כדי שלא לעבור על בל יראה ובל ימצא. ומשמע מדבריו שהמטרה של בדיקת חמץ היא עבור מצוה דאורייתא זו. אמנם דבריו נראים כנוגדים את דברי הגמ' לקמן (ד,ב) שבדיקת חמץ היא מדרבנן, שהרי בביטול בעלמא סגי – ומכאן נראה לכאורה שאין הבדיקה בגלל בל יראה ובל ימצא. כן הקשו התוס' ועוד ראשונים.
2. לכאורה ניתן לתרץ את הסתירה על פי הסבר הר"ן, שהמשנה מדברת במקרה שלא ביטל, ויש לו אפשרות לבטל או לבדוק, ואז הבדיקה מועלת אף מדאורייתא, שלא יעבור על בל יראה ובל ימצא. ובגמ' מדובר לאחר התקנה שתיקנו בזמן הגמ' שצריכים לבטל, וממילא במקרה זה הבדיקה היא רק מדרבנן.

בדיקה וביטול

- איזה מהם הוא הקיום של תשביתו?
- איזה מהם דאורייתא ואיזו דרבנן?
- למה יש צורך בשניהם?

לאחר העיון מצאנו בזה חמש אפשרויות

א. פשטות דברי רש"י – שתיהן דאורייתא, אך ביטול בלבד הוא גדר של תשביתו. בדיקה הוא גם קיום דאורייתא, אבל לא של תשביתו אלא של בל יראה ובל ימצא - מלשון רש"י לקמן (ד,ב) שכתוב תשביתו ולא כתוב תבערו, נראה לומר שאין בבדיקת חמץ קיום של מצות עשה של תשביתו, (קיום "תשביתו" הוא רק על ידי ביטול). אלא כל הענין של בדיקת חמץ הוא כדי להינצל מעבירה, שלא יעבור על בל יראה ובל ימצא. וכמו שמצאנו שיש חיוב מן התורה לבדוק סכין קודם לשחיטה או לבדוק האוכל מפני תולעים. אכן פירוש זה נכנס כפשוטם של שני הקטעים ברש"י.

ב. הר"ן – שתיהן הן קיום של מצות תשביתו, שתיהן הן קיום של מצוה דאורייתא זו במדה שווה. יש שני מסלולים אפשריים לקיים את המצוה של תשביתו, או על ידי ביטול או על ידי בדיקה וביעור. ומה שכתוב בגמ' שהבודק צריך שיבטל, הוא מפני החשש שמא ימצא גלוסקא יפה ודעתו עליו, אך אין הוא מעיקר הדין דאורייתא, אם אכן בדק וביער, כבר קיים את המצוה דאורייתא, אפילו אחר כך ימצא חמץ ברשותו.

ג. ריטב"א ומאירי – שתיהן הן קיום של מצות תשביתו מדאורייתא כשלא עשה את השני – אך אין הם שווים, הדרך המובחרת היא בדיקה וביעור ולא ביטול. אמנם אחר כך תקנו שהבודק גם צריך לבטל. כל עוד לא ביטל (או לאחר זמן איסורו, שאי אפשר לבטל) בדיקת חמץ הן דאורייתא.

ואף שכתוב בגמ' שבדיקת חמץ דרבנן, שבביטול בעלמא סגי, יש להוכיח שהבדיקה הן דאורייתא מהגמ' לקמן (ז,ב) שמובאים פסוקים לסדר בדיקת חמץ, וכתב הר"ן שאי אפשר לומר שהפסוקים הללו הם אסמכתא בעלמא, שהרי לומדים לקמן (כז,ב) מחלוקת תנאים כיצד מבערים את החמץ מדאורייתא, כלומר כיצד מקיימים מצות תשביתו, ואי אפשר לעשות ביעור ללא בדיקה. ומכאן שהבדיקה הן דאורייתא.

ד. רמב"ם – ביטול דאורייתא, בדיקה מדרבנן - מהרמב"ם (ב,ב-ג) משמע שהחיוב לבדוק חמץ הוא מדברי סופרים, ומן התורה אין ציווי אלא לבטל את החמץ. וכן כתב ב"י בדעת הרמב"ם שאין לבדיקה ולביעור חמץ עיקר מן התורה כלל.

אמנם אפשר להסביר אף את דברי הרמב"ם שיש בדיקה מן התורה במקום שאין הביטול מועיל, כגון שלא ביטל את החמץ עד זמן איסורו, ומאחר שאינו יכול לבטלו עכשיו, ממילא חל עליו דין בדיקה מדאורייתא, כדי שלא יעבור בבל יראה ובבל ימצא. ויתכן שזה פירוש דברי הרמב"ם שבדיקה הוא מדברי סופרים, היינו דוקא אחר שביטל, וכן משמע מסדר ההלכות של הרמב"ם, שבהלכה ב כתב על ביטול ובהלכה ג כתב על הבדיקה שהוא מדברי סופרים.

א. מצות עשה מן התורה להשבית החמץ קודם זמן איסור אכילתו שנאמר (שמות י"ב) ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם ומפי השמועה למדו שראשון זה הוא יום ארבעה עשר וראיה לדבר זה מה שכתוב בתורה (שמות ל"ד) לא תשחט על חמץ דם זבחי כלומר לא תשחט הפסח ועדיין החמץ קיים ושחיתת הפסח הוא יום ארבעה עשר אחר חצות:

ב. ומה היא השבתה זו האמורה בתורה היא שיבטל החמץ בלבו ויחשוב אותו כעפר וישים בלבו שאין ברשותו חמץ כלל ושכל חמץ שברשותו הרי הוא כעפר וכדבר שאין בו צורך כלל:

ג. ומדברי סופרים לחפש אחר החמץ במחבואות ובחורים ולבדוק ולהוציאו מכל גבולו וכן מדברי סופרים שבדוקין ומשביתין החמץ בלילה מתחלת ליל ארבעה עשר לאור הנר מפני שבליילה כל העם מצויין בבתיהן ואור הנר יפה לבדיקה ואין קובעין מדרש בסוף יום שלשה עשר וכן החכם לא יתחיל לקרות בעת זו שמא ימשך וימנע מבדיקת חמץ בתחלת זמנה:

ה. תוס' – בעיקרון שתיהן דאורייתא, אבל רק בדיקה וביעור הוי קיום של תשביתו, ביטול הוא מדין הפקר ולא הוי קיום של תשביתו, שהוא רק על ידי הבערה (או אמצעי השמדה אחר). אמנם לאחר שתקנו שהבודק צריך שיבטל, ממילא הביטול הוא דאורייתא והבדיקה הוא מדרבנן, שמא יבוא לאוכלו.

השיטה	איזו דאורייתא?	איזו הוי קיום של תשביתו?	אחרי שהבודק צריך שיבטל – איזו דאורייתא?	מהי המובחרת לקיים תשביתו?	הדרך
פשטות רש"י	שתיהן	ביטול – תשביתו – בדיקה – ב"י וב"י	ביטול	ביטול	
ר"ן	שתיהן	שתיהן	ביטול	שווים הם	
ריטב"א ומאירי	שתיהן	שתיהן	ביטול	בדיקה	
רמב"ם	ביטול בדיקה הוא מדרבנן	ביטול	ביטול	ביטול	
תוס'	בעיקרון שתיהן	בדיקה	ביטול	בדיקה (עיין לקמן שייתכן שהיום אין אנו מקיימים מצות תשביתו כלל לפי התוס')	

מחלוקת רש"י ותוס'

רש"י כותב שטעם בדיקת חמץ הוא כדי שלא יעבור על בל יראה ובל ימצא. אולם תוס' מקשים על רש"י שהרי בכל זאת אינו עובר על בל יראה ובל ימצא, שכתוב בגמ'

שהבודק חייב לבטל בכל מקרה, ואם ביטל אינו עובר על בל יראה. אך הטעם שיש חיוב בדיקה הוא מפני החשש שמא יבוא לאכלו.

יש להביא ראיה לדברי התוס' מהגמ' לקמן י,ב, ככר בשמי קורה וכו' והגמ' אומרת שאם יש חשש שיבוא לאכלו, חייב לבדוק ולבער. הרי מוכח משם שטעם הבדיקה הוא שמא יבוא לאוכלו.

אכן מצאנו לבדיקה במקרה שכבר ביטל שני טעמים:

- תוס' – שמא יבוא לאוכלו.
- הר"ן – שמא לא יבטל בלב שלם. (פני יהושע כתב שזוהי גם כוונת רש"י).

לכאורה חז"ל תקנו כאן מצות עשה מדברי סופרים, ולא רק חיובא בעלמא כדי שלא יבוא לידי מכשול, שאם כן לא היה בזה חיוב ברכה.

ויש להבין למה? מאי שנא מאיסורי הנאה הנקברים שודאי לא שייך בזה חיוב ברכה, ואין זה מצות עשה מדברי סופרים?

מחלוקת רש"י ותוס' לקמן י,ב. (דרך אגב נזכיר ששניהם לשיטתם). רש"י אומר שלאחר המועד היינו לאחר שש שעות, ותוס' כותבים שלאחר המועד היינו לאחר הרגל. רש"י לא רצה לפרש כמשמעו, לאחר הרגל, שאז אין איסור של בל יראה ובל ימצא, וממילא אין דין בדיקת חמץ. אמנם יש איסור אכילה וצריכים להישמר מחמץ שעבר עליו הפסח, אך דין בדיקת חמץ אין. אולם תוס' סוברים שדין בדיקת חמץ הוא שמא יבוא לאוכלו, ודבר זה שייך גם בחמץ שעבר עליו הפסח, ולכן הוא הסביר לאחר המועד כפשוטו, לאחר הרגל.

(לכאורה צריכים לומר שמדובר כאן שלא ביטל לפני פסח, ולכן לאחר הפסח יש איסור אכילה, אבל אין בו איסור של בל יראה ובל ימצא.)

שיטת הרמב"ם

במחלוקת זו הרמב"ם פסק כמו תוס' שיש דין בדיקת חמץ לאחר הפסח, אמנם כתב הרמב"ם שאין דין ברכה בבדיקה זו. וכתב המגיד משנה שדברי הרמב"ם מובנים, שאין לברך אז, שאין הבדיקה אלא להבדיל בין חמץ זה (שעבר עליו הפסח) לחמץ המותר, אבל בתוך המועד ודאי שיש טעם לברך, שיש מצוה לבער את כל החמץ שברשותו.

אולם הכסף משנה תמה על דברי המגיד משנה וכתב שיש מקום לברך גם עכשיו, כיון שיש בו איסור אכילה.

בשו"ע הרב הגרש"ז מרחיב על ביאור המגיד משנה ומסביר למה מברכים בתוך הפסח ואינו מברך לאחר הפסח. בדיקת חמץ לאחר הפסח שונה במהותה מבדיקת חמץ בתוך החג. ביעור חמץ בתוך הפסח הוא מטעם מצוה, שנאמר תשביתו שאור מבתיכם, ואם אינו מבערו עובר עליו בבל יראה ובל ימצא, "ואף אם כבר ביטל כל חמצו קודם הפסח שאינו מצווה לבער מן התורה, מכל מקום כיון שגזרו חכמים שאין ביטול מועיל כלום מטעמים ידועים (שמא יבוא לאוכלו, שמא לא יבטל בלב שלם), הרי חמץ זה כאלו לא נתבטל ועובר עליו בבל יראה ובל ימצא מדברי סופרים, וגם יש בו מצות תשביתו מדברי סופרים, ולכך מברך וצונו על ביעור חמץ". לעומת זאת בדיקת חמץ לאחר פסח אינו בגדר מצוה, אין הוא מקיים בזה מצות תשביתו, ואין הוא עובר עליו בבל יראה ובל ימצא, אלא כל מטרתו הוא להפריש מאיסור חמץ שעבר עליו הפסח, ומשום חשש תקלה שמא יבוא לאוכלו.

ומדבריו יוצא שיש שני דינים בבדיקת חמץ וביעורו לאחר שביטלו: א) שמא יבוא לאוכלו, ב) לקיים מצות תשביתו ובל יראה מדברי סופרים.
וכתב בספר מעגלי צדק שכך ניתן לתרץ את דברי רש"י ממה שהקשו עליו בתוס', כלומר מה שכתב רש"י שטעם בבדיקת חמץ הוא כדי שלא לעבור על ב"י וב"י הכוונה בב"י וב"י מדרבנן, וכמו שכתב הגרש"ז שזה טעם הבדיקה לאחר שביטלו.